

Enkla tips – mycket att vinna!

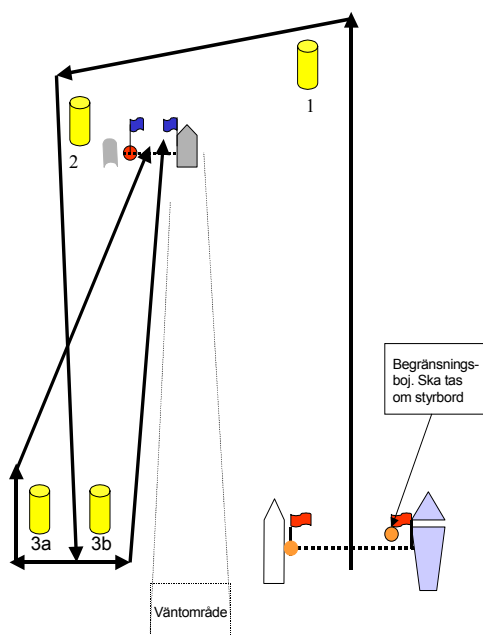
Att lära sig segla är inte så svårt, de flesta lär sig att ta sig runt med båten under en veckas kurs. Kappsegling är något annat, där gäller det att vara så snabb som möjligt runt en bana eller en viss sträcka! Ofta ser jag seglare som enkelt kunde bli lite snabbare, väldigt ofta ser jag seglare som skulle bli mycket snabbare! Det enklaste är att göra mindre antal misstag, det kan vara enkla misstag som givetvis varierar beroende på hur duktig man är på att kappsegla. Även den bästa gör ibland enkla misstag som är skillnaden mellan att vinna eller förlora! Och det är tillåtet att göra misstag, ingen är perfekt!

Jag tänkte i första hand ge några enkla tips till dig som precis börjat att kappsegla, det kan ibland kanske vara svårt att förstå vad jag menar och det är därför bra om dina föräldrar också läser detta, gärna tillsammans med dig!

Vad är kappsegling?

Att kappsegla har människan gjort ända sedan man satte ett segel på en båt, i början kanske det var att snabbast komma över en sjö, eller till ett bra ställe att fiska, den som var först fick de största fiskarna! Att vinna gav alltså vissa fördelar och på det sättet förbättrades seglingstekniken hela tiden och så har det fortsatt ända tills våra dagar, fast nu kappseglar vi för att det är kul!

Den vanligaste typen av kappsegling sker på en bana som kan se olika ut, ja det finns säkert 100-tals olika typer av banor. De som är vanligast är de som ofta innehåller de olika seglingsätten, kryss, slör, läns och halvwind. Ofta rundar man olika bojar, som kan se lite olika ut, en del är stora upplåsbara, andra är små bollar, en del har bollar med stång och flagga! Det viktiga för dig är att veta hur dina bojar, eller rundingsmärken, ser ut på den plats du skall kappsegla på. Detta får du veta av de som ordnar kappseglingen, de talar också om hur banan skall seglas.

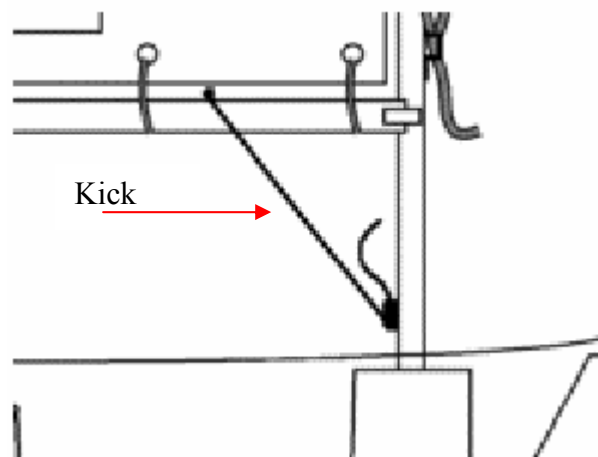
Hur förbereder man sig?

Först och främst så gäller det att ordna båten så att den fungerar så bra som möjligt, det är ju onödigt att ge bort placeringar för att något fungerar dåligt!

Rigg och segel

Kicken

Det vanligast felet många gör är att inte ha ordning på kicken, vad är då en kick för något? Först och främst fungerar kicken som ett ”mothåll” när man seglar med vinden. Vinden trycker på seglet, som utan en nedhållande anordning, formar seglet som en strut och båten blir ostabil. I lätt vind har kicken inte så stor betydelse, men den har en väldigt viktig uppgift i hårdare vindar! Viktigt är att kontrollera att kicken sitter fast ordentligt och att den går att justera. På lite äldre båtar är klämman (Clamcleat) sliten och kanske behöver bytas ut, ett annat vanligt fel är att det sitter en sliten tamp, eller helt enkelt fel sorts tamp. Det man skall ha är en tamp som inte töjer sig, det finns olika oftast det bästa.

Det man skall ha är en tamp som inte sorter men en försträckt tamp, eller Spectra lina är

Spristaken

Eftersom optimistriggen är gjord som den är, så behövs spristaken som en förlängning av masten. Egentligen är detta ett mycket gammalt sätt att rigga en båt, men väldigt praktiskt då masten inte behöver vara så lång. Spristaken har en viktig funktion när det gäller att ”trimma” seglet. En grundregel är att man sträcker seglet så att det ser slätt och fint ut. Det man skall undvika är att det blir ett veck som går diagonalt från sprihornet (spristakens infästning i seglets topp) till mitten av masten, det bromsar luftflödet och båten går långsammare. Ju mer det blåser, ju mer skall man sträcka spristaken. Men viktigt att veta är att om seglaren har svårt att kränga ned båten, kan man släppa lite på spristaken. Det som händer är att toppen av seglet tappar kraft och båten blir lättare att hantera. Det du ser av att släppa på spristaken är ett diagonalt veck från masttoppen till bommens ytterända (skothornet). Detta är en bra övning för alla seglare att prova sig fram, försök att alltid segla med ett segel som ser helt slätt ut!

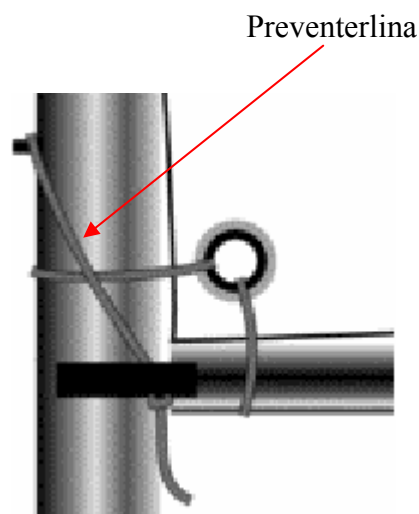
När man så seglar på läns, minskar trycket på seglet och ibland ser man att det blir ett diagonalt veck från sprihornet och mitten på masten. De erfarna seglarna justerar då spristaken. Det går utmärkt att träna på det vid varje träning, och kanske testa någon gång på en regatta i lättare vind!

Spristaken skall vara lätt att justera, de lite modernare masterna har en bra anordning för detta, värt att titta på. Man behöver inte köpa en ny mast för att ha ett bra arrangemang för spristaken, det går att köpa hos Båths eller Jollespecialisten.

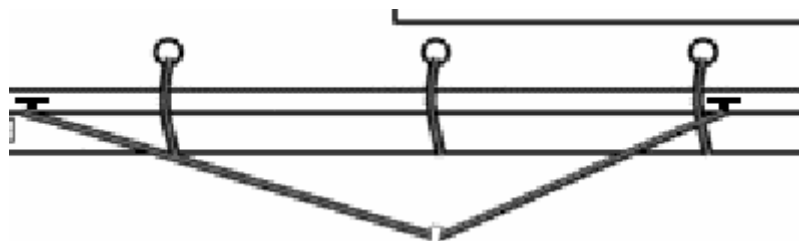

Bommen

Det finns några viktiga saker att fixa med bommen. Bommen skall ju vara väl fastsatt i masten. I bommen sitter ju även kicklinan. Men det räcker inte bara med en kick för att hålla fast bommen på masten. Det händer ofta att klykan på bommen glider nedåt på masten och på så sätt så lyfter bommen. Man skall alltså förhindra att detta sker, då är ett gott tips att sätta fast en s.k. preventerlina som går från bomklykan, runt masten, och tillbaka till bomklykan- På framkanten av masten sitter det oftast en liten knopp, saknar du en sådan går det bra att sätta dit en rostfri skuv. Titta gärna på de som har modernare master om du är osäker på hur det fungerar. Linan skall vara så pass spänd att den håller emot bommens lyftkraft när du har kickat!

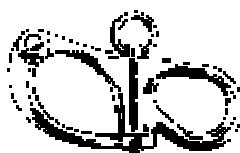

Hanfoten

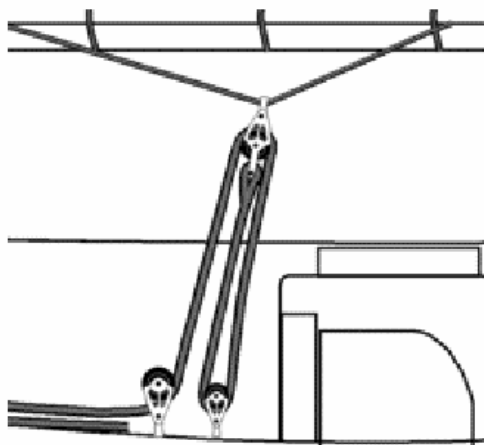

Konstigt namn, eller hur? Till sjöss använde sig råseglare också tidigt av sådan s k hanfot eller kråkfot för att hålla underkanten av seglet bättre och rakare sträckt och därmed plana ut seglet.

Hanfoten skall justeras så att det inte blir större avstånd än 10 cm mellan hanfoten och bommen, detta för att seglaren inte skall fastna med huvudet! Skotblocket skall sedan fästas i hanfoten, gärna med en hake som kan öppnas under belastning. Använd inte carbinhakar, då man lätt kan fastna i dem. Mitt tips är att sträcka hanfotslinan så mycket man kan, på så vis får man mera plats när man slår!

Skotningen

De flesta båtar är utrustade med bra arrangemang för att skota, det viktiga är att skotet inte är vridet så att det låser sig. Ett annat tips är att givetvis sätta en stoppknop på skotet så att det inte löper ut.

Överhandsknop i åtta är knuten som används som stoppknut i ändan av skotet. Då glider inte linan ur blocket.

Om du vill vara riktigt smart så sätter du knopen så att seglet stoppas när du släppt ut seglet maximalt, detta bör vara så att bommen pekar något framåt, då kan du bara släppa skotet när du skall länsa och kan göra annat med den fria

handen, t.ex ösa båten! Men bara en kort stund, då du behöver skota hem lite mer!

Ha alltid för vanan att ha skotet i handen och vara beredd att skota in, eller släppa!

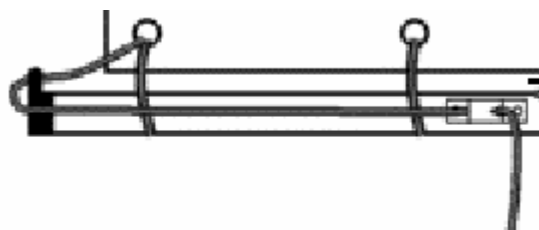
Ett bra spärrblock är ett måste om du skall orka hålla emot skotet i alla vindar.

Det finns många sorter, fråga gärna de mer erfarna vilket som fungerar bäst!

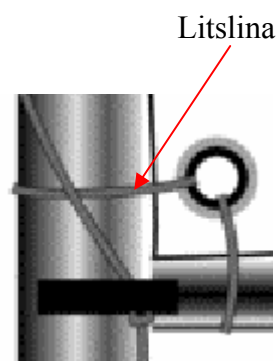
Uthalet

Längst ut på bommen sitter det en lina som är till för att sträcka ut seglet på bommen, detta är en justering man skall göra varje gång man ger sig ut att segla. Enkelt kan man säga att seglets underkant (bomliket) skall vara slätt och fint, inga översträckningsveck, eller rynkor. Det finns också några bra tips. I hård vind sträcker man mycket, i lätt vind släpper man på uthalet, och i mellanvind så räcker det att det ser slätt och fint ut! Det som händer är att seglets nedre del påverkas, ju mer du sträcker desto planare blir seglet vilket är bra i hård vind, tvärtom i lätt vind!

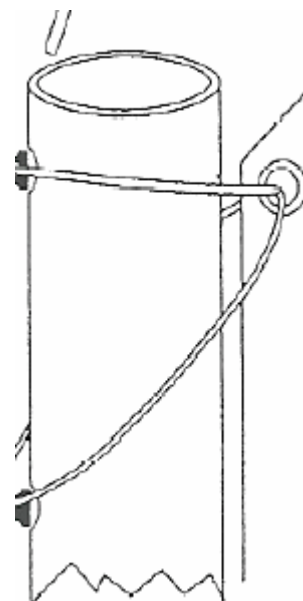
Litslinor

För att seglet skall sitta fast på bom och mast finns det litslinor. Du har säkert sett hur andra justerar dessa linor. Mitt tips är att inte fundera särskilt mycket på hur du knyter dessa linor. Det viktiga är att du knyter dem så att det är ungefär lika avstånd mellan seglets kant (lik) och masten eller bommen. Det finns regler för hur långt ifrån masten de får vara, om du håller dig inom 10 mm så är det OK, men det normala brukar vara 2-4 mm. Här finns också olika knep att knopa dessa linor, fråga någon som är lite mer erfaren om du känner dig osäker. Ett tips är att knyta litslinorna på bommen så att seglets bomlik ligger 8-10 mm från bommen. Då passerar seglet lättare över i slaget, speciellt viktigt i lätt vind!

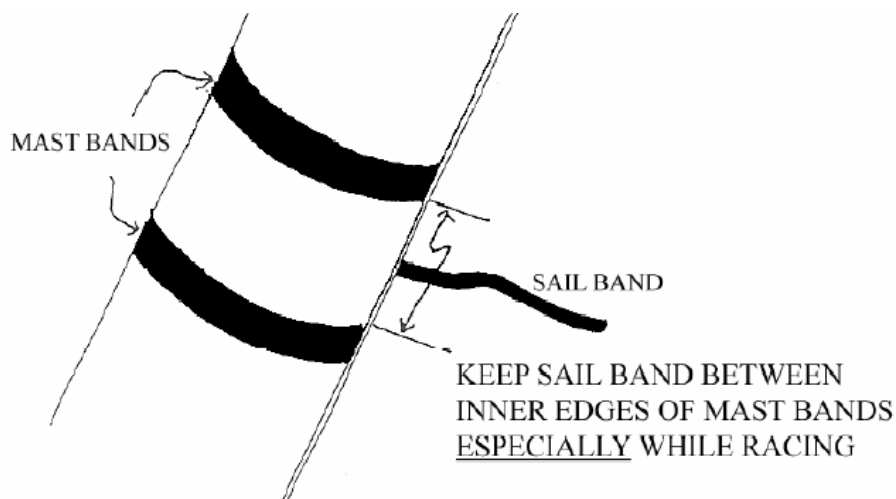

Masthornet

Ytterligare ett kul ord, många är det som letat efter horn och lik på båtar, för att inte tala om kölsvin! Det är viktigt att seglet sitter riktigt uppe i masttoppen. Här finns det lite olika arrangemang. De översta litslinorna är lite grövre därför att krafterna är så stora här. Man kan egentligen säga att alla litslinor i hornen skall vara lite grövre. Den översta litslinan skall sättas fast som de övriga litslinorna, 2 – 10 mm mellan segel och mast. Mycket vind = 10 mm, lite vind = 2 mm. Varför då? Jo genom att det är lite lösare i hård vind så blir seglet mindre spänt i akterliket (akterliket), man säger att det öppnar eller stänger. Ett segel som är stängt blir svårt att hänga ned.

Den nedre litslinan skall förhindra att seglet trycks över masttoppen, eller glider för högt upp. Det finns regler för hur högt seglet skall sitta. På masten finns det två streck, och på seglet ett streck. Seglets streck skall vara mellan mastens streck.

Det finns olika anordningar att lösa detta, men det viktiga är att du lär dig hur just din anordning fungerar. Ett tips; litslinor knyter man lättas med råbandsknop,

När du litsar seglet behöver du en knop som säkert håller och som går lätt att öppna då du skall skota om seglet. Den här knopen ser lätt ut men det är lätt att göra fel, så det är bra att träna lite extra.

Kappsegling

Det finns så många genvägar till bättre resultat. Om du bara gör lite smartare saker än de andra så vinner du många placeringar. Det hela börjar faktiskt i sängen....

Inför en kappsegling är det viktigt att tänka igenom vad man skall göra när man kommer ut på vattnet! Ju mer du planerat, eller förberett dig, ju mindre behöver du störas av när det verkligen gäller.

Innan du lämnar land skall du veta några viktiga saker, du måste veta vilken typ av bana som man skall segla, Dessutom är det bra att veta vilken startordning det är, det kanske finns flera klasser. Vilka flaggor är viktiga att känna till, hur sker starten? Vad är startlinjen, mållinjen? Hur ser startfartyget ut? Vilken sida av startfartyget skall jag starta? Samma sak gäller givetvis för målfartyget! Hur många seglingar är det innan paus? Det flesta av dina frågor får svar i seglingsföreskrifterna. Och med de svaren vet du om du behöver mat med dig? Hur är vädret, hur skall det bli under dagen? Hur skall jag klä mig? Ta dig en titt över vattnet, så ser du oftast hur det kommer att bli den närmaste stunden, men lura dig inte över varmt och fint väder på land, oftast är det kallare på sjön och det är bättre att ha för mycket kläder än för lite.

Utseglingen

Jag blir alltid förvånad hur ofta jag ser seglare som inte tar vara på de möjligheter till uppvärmning en utsegling ger. De duktigaste seglarna gör en massa saker på väg ut till starten. De kollar ström, trim och båtfart. De upptäcker om något är fel, de känner av vågor och vind. Använd alltså tiden på ett bra sätt, var också tidigt ute, då är du mer förberedd än ”såskopparna” som bara slöseglar ut!

Vid starten

Ofta så är startfartyget på plats när du kommer till startområdet. Om du har gott om tid så vänta inte på att startlinjen blir lagd innan du förbereder dig. Oftast måste man justera linjen så det är ingen idé att kolla den allt för tidigt. Segla istället upp på banan precis som om du kappseglar. Du får då veta en massa bra saker. Det första du skall göra är att hitta rytmen i båten, känna av trimmet, känna av hur du skall segla i vågorna. Sedan kan du kolla hur vinden växlar, har du ingen kompass, segla så högt du kan och se efter ett landmärke. Du kommer då att märka att det höjdar eller vrider emot, dessutom kommer du säkert känna av vindens variationer i styrka. Ofta är det så att vinden kommer in från det ena eller andra hållet, det märker du om du är ute i god tid. Ta god tid på dig, segla över hela banan. Och segla sedan ned mot starten igen, under tiden kan du fundera ut hur du skall segla din första kryss, du gör upp en plan. Om du tänker att du satt i en helikopter 200 m upp och lägger in all information du samlat ihop. Din plan kan vara enkel, men smart och låta så här; vinden verkar starkare på högernsidan och vrider mest från höger, och vrider tillbaks när det mojnar av. Därför skall jag försöka hålla mig på högra sidan. Under tiden du seglar ned mot starten ser du ”såskopparna” som bara ligger med fladdrande segel vid startlinjen – de vet ingenting utan brukar bara segla där de hamnar. När du kommer ned till startlinjen skall du inte söka upp ”såskopparna”, nu skall du istället kolla startlinjen.

Startlinjen

Om vinden alltid var perfekt skulle startlinjen alltid vara vinkelrät mot vinden, men så är det aldrig. Det finns alltid en sida som ligger närmare kryssmärket, lä eller lovart! Ofta vill seglingsledaren lägga en linje som är lite sned, oftast med lite fördel i lä, då sprids båtarna över linjen. Ta en snabb koll, detta gör du enklast genom att segla till läbojen och segla upp i vindögat. När du ligger still är det enkelt att se hur linjen ligger, den sida som fören pekar mot är fördel. Nu kan du segla hela linjen och samtidigt se om du ser några landmärken, sikta framåt med masten som sikte mot startafartyget eller läbojen, gärna båda! Du kanske ser något hus, eller flaggstång. Men gör inte som jag gjorde en gång, jag siktade på vad jag trodde var en ö med flaggstång långt ute på havet – det var en båt.....

Strax innan start

Om det är någon annan klass som startar innan dig, titta då på deras start. Det är bra om du ligger på den sida du tänkt att starta på. Se om de lyckas bra, om inte så får du fundera igen. Kanske har vinden vridit, eller så har man flyttat på startbojen! När 5 minuters skottet går är det väldigt bra att skaffa sig lite extra information, ”såskopparna” ligger fortfarande och fladdrar med seglet. Gör en provstart, segla tills det gått någon minut eller två, fundera om det stämmer med din ursprungliga plan, på vägen tillbaka ser du hur de andra börjar att samlas på linjen, det är lättare att komma uppifrån och hitta en bra plats på linjen, ”såskopparna” börjar nu vakna och får kämpa sig fram i tredje ledet! Men inte du, för du vet allt, båten är trimmad, du är varm och go, det är bara att köra! Glöm inte att hålla koll vilka flagor som kommer upp;

5 min = klassflagga

4 min = Flagga P, eller I (kamelskiten) eller Svart flagg

1 min = Ovanstående flaggor ned

Start = klassflagga ned

Tänk på att det är flaggorna som gäller och inte skottet!

Om några har tjuvstartat är det enskild återkallelse, om flera allmän återkallelse. Om det blir omstart, var inte den första som slutar segla (det brukar ”såskopparna” göra). Använd starten som test hur din plan fungerar!

Racet har börjat och du ligger givetvis på topp! Nu är det bara upp till dig att skota rätt, sitta rätt, styra rätt så blir du säkert en av toppseglarna!

Fortsättning följer!

Martin Abenius